

AVOCAD PATARIA

FORCE MAJEURE – BŪKITE DĖMESINGI!

Šiuo sudėtingu laikotarpiu daugelis verslų susiduria su didesniais ar mažesniais iššūkiais, kai nebegali vykdyti prisiimtų sutartinių įsipareigojimų ar įsipareigojimų nevykdo jų partneriai.

Tokiais atvejais pirma mintis, siekiant pateisinti savo veiksmus, tiksliau jų neatlikimą, būna apie **force majeure**.

Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (toliau – CK) numato galimybę atleisti šalis nuo sutarties vykdymo dėl *force majeure* aplinkybių. Remiantis CK 6.212 straipsniu, šalis atleidžiama nuo atsakomybės už sutarties neįvykdymą, jeigu ji įrodo, kad:

1. sutartis neįvykdyta dėl aplinkybių, kurių ji negalėjo kontroliuoti bei protingai numatyti sutarties sudarymo metu, ir
2. negalėjo užkirsti kelio šių aplinkybių ar jų pasekmių atsiradimui.

Teismų praktikoje išaiškinta, kad tam, jog būtų pripažintos *force majeure* aplinkybės, būtina šių sąlygų visuma (kumuliatyvios sąlygos):

1. tokių aplinkybių nebuvo sudarant sutartį ir jų atsiradimo nebuvo galima protingai numatyti;
2. dėl susidariusių aplinkybių sutarties objektyviai negalima įvykdyti;
3. šalis, neįvykdžiusi sutarties, tų aplinkybių negalėjo kontroliuoti ar negalėjo užkirsti joms kelio;
4. šalis nebuvo prisiėmusi tų aplinkybių ar jų padarinių atsiradimo rizikos.

SVARBU: Nesant šių sąlygų visumos, faktinės aplinkybės negali būti pripažintos nenugalima jėga.

Pabrėžtina, kad įstatymų leidėjas komercine veikla užsiimančios sutarties šalies atsakomybę išskyrė iš kitų subjektų atsakomybės ir jam išskėlė didesnius atidumo, rūpestingumo sudarant ir vykdant sutartį reikalavimus. Teismų praktikoje ne kartą yra pasisakyta, kad įmonei (verslininkui) nustatomos griežtesnės atsakomybės sąlygos. Įmonė (verslininkas) yra pelno siekiantis asmuo, savo veikloje sudarantis komercinius sandorius, kurie pasižymi tam tikra rizika. Dėl to tokia įmonė savo veikloje turi prisiimti neigiamų padarinių – nuostolių kitai sutarties šaliai – atsiradimo riziką net ir tais atvejais, kai sutartinių prievolių tinkamas įvykdymas tampa suvaržytas dėl priežasčių, nepriklausančių nuo pačios įmonės. Kiekviena pelno siekianti įmonė, veikdama įprastoje verslo srityje, turi įvertinti rizikos veiksnius ir dėti pastangas, kad minimizuotų jų poveikį.

Ypatingai atkreiptinas dėmesys, jog šiuo metu viešoje erdvėje eskaluojama **force majeure** situacija kaip galimas pagrindas nevykdyti savo įsipareigojimų. Pažymėtina, kad **force**

majeure atveju įsipareigojimų vykdymas tik atidedamas tam laikotarpiui, kol **force majeure** aplinkybės išnyks, tačiau šioms aplinkybėms išnykus reikės įvykdyti atidėtus / nevykdytus įsipareigojimus, išskyrus atvejus, kai įsipareigojimų vykdymas nebetektų prasmės.

Tuo tarpu, jei šalys siekia pakeisti savo įsipareigojimus, jos turėtų remtis ne **force majeure** aplinkybės, bet inicijuoti sutarties keitimą Civilinio kodekso 6.204 straipsnyje nustatyta tvarka.

AVOCAD rekomenduoja:

- *Force majeure* instituto tikslas – **sutarties nevykdymo pateisinimas**. Tai savaime nereiškia, kad tarp šalių nutrūksta bet kokie įsipareigojimai ir išnyksta prievolės. Šalis, susidūrusi su ypatingomis aplinkybėmis, gali pateisinti savo įsipareigojimų nevykdymą tik tol, kol egzistuoja nenugalimos jėgos aplinkybės. Bei išvengti atsakomybės už įsipareigojimų vykdymo termino pažeidimą, tačiau šioms aplinkybėms išnykus reikės įvykdyti atidėtus / nevykdytus įsipareigojimus, išskyrus atvejus, kai vėlesnis įsipareigojimų vykdymas nebetektų prasmės.
- Jei Jūsų verslas susidūrė sunkumais ir matote, kad negalite tinkamai vykdyti savo sutartinių įsipareigojimų, **nedelsdami susisieki**te su kita sutarties šalimi ir praneškite, kad dėl *force majeure* Jūs negalite įvykdyti savo sutartinių įsipareigojimų.
- Atminkite, kad kita sutarties šalis **nebūtinai sutiks su Jūsų pozicija** ir situaciją vertins kaip *force majeure*. Todėl, kilus ginčui, dėl konkrečių sutartinių santykių reikėtų iš karto pradėti konsultacijas su teisininkais. Bet kokios ginčo baigties atveju Jūs gaunate papildomo laiko ir elgiatės sąžiningai bei rūpestingai.
- Galima kreiptis į teritorinius Prekybos, pramonės ir amatų rūmus, kurie nustatyta tvarka išduoda *force majeure* aplinkybes liudijančias pažymas. **Tačiau įsidėmėkite, kad Prekybos, pramonės ir amatų rūmų išduota *force majeure* aplinkybes liudijanti pažyma savaime nesukuria teisinių padarinių**. Teisinius padarinius (atleidimą nuo atsakomybės už sutarties neįvykdymą, civilinės atsakomybės netaikymą) lemia *force majeure* aplinkybių buvimas.
- Jei **gavote pranešimą iš kitos sutarties šalies**, kad ji negali vykdyti savo sutartinių įsipareigojimų dėl *force majeure* aplinkybių, neignorukite tokio pranešimo. Būtina įvertinti ar sutarties šalies nurodytos aplinkybės objektyviai daro sutarties vykdymą neįmanomu – gali būti, kad sutarties šalis yra prisiėmusi atitinkamą riziką ir privalo vykdyti savo įsipareigojimus.
- Civilinis kodeksas numato galimybę inicijuoti sutarties keitimą, jeigu dėl susiklosčiusių aplinkybių vienai šaliai sutartį vykdyti tampa sudėtingiau negu kitai šaliai. Tokiu atveju sutarties šalis, kuriais sutarties vykdymas esmingai pasunkėjo, turi teisę kreiptis į kitą šalį prašydama sutartį pakeisti. Šis prašymas turi būti pagrįstas ir pareikštas tuoj pat po sutarties įvykdymo suvaržymo. Kreipimasis dėl sutarties pakeitimo savaime nesuteikia nukentėjusiai šaliai teisės sustabdyti sutarties vykdymą. Jeigu per protingą

terminą šalys nesutaria dėl sutarties pakeitimo, tai abi turi teisę kreiptis į teismą, kuris gali pakeisti sutarties sąlygas arba nutraukti sutartį.

Atkreipiame Jūsų dėmesį, kad tai – bendro pobūdžio pastebėjimai. Kiekvienas konkretus atvejis yra individualus, todėl prieš imantis kokių nors veiksmų jį būtina išanalizuoti.

Iškilus klausimams ar susidūrus su probleminėmis situacijomis, dėl detalesnės konsultacijos kviečiame kreiptis į AVOCAD.

Kantrybės, išmintingų sprendimų ir savitarpio pagalbos visiems mums šiuo sudėtingu laikotarpiu – kartu mes galime daugiau.

AVOCAD komanda yra pasiruošusi teikti teisinės konsultacijas ir atsakyti į kylančius klausimus 24/7. Nelikite vieni!

Jūsų verslo partneris **AVOCAD**